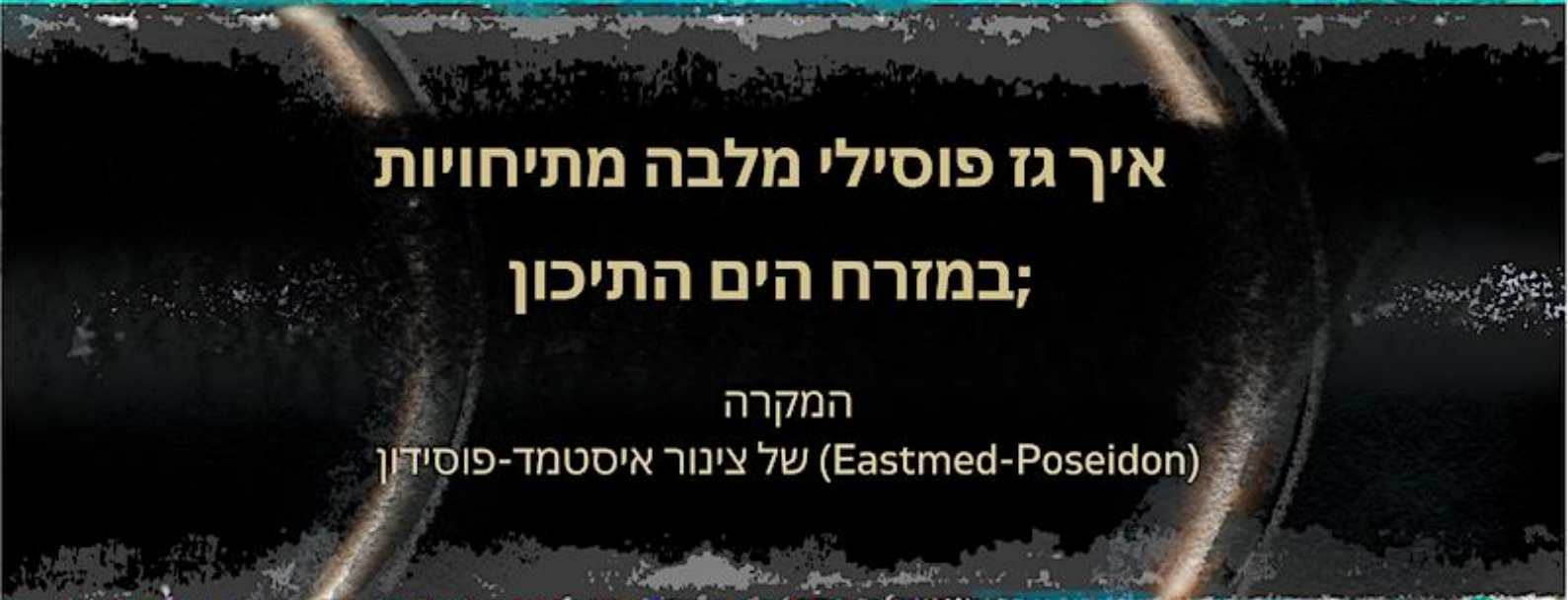

**צינורות להובלת דלקים
מציתים סכסוכים**

**איך גז פוסילי מלבה מתיחויות
במזרח הים התיכון;**

המקרה
(Eastmed-Poseidon) של צינור איסטמד-פוסידון

תוכן העניינים:

מחקר וכתובה: נעמי

קרייטמן

על קריאתם הדקדקנית
ותרומתם לכתובת מדריך
זה, אנו מודים מקרב לב
לנאלי אאודי-דור, אייפה
ביסאל, קווין בוקלנד, אלנה
גרביצה, ג'ון גראנט, מקס
גרובמן, נטאשה לואנו,
פרידה קינינג'ר, ליז מאסון,
יערה פרץ, קרולין רוכליץ,
אקסל רופרט ולמירטו
סקורופאסי.

מדריך זה זמין באנגלית,
איטלקית, יוונית, תורכית,
ערבית ועברית.

עיצוב ואיורים: מארינה
סופיה פלבותומאס

תרגום: אביבה שמש

בלת דלקים מציתים סכסוכים

הקדמה

מהו Eastme-Poseidon?

גיאופוליטיקה

מעורבות האיחוד האירופי

קפריסין, יוון וטורקיה

פלסטין, ישראל ולבנון

התערבות אמריקאית

היתכנות כלכלית

השפעות

אז מה עושים עכשיו?

הצטרף אלינו!

נספח

מסלול הצינור

שחקנים מרכזיים: הגורמים

המעורבים בפרויקט

פורום ע"י הגזטיביסטים (Gastivists), נובמבר 2020

הקדמה

הזכות לקורת גג, ומגדילה את הסיכון לאירועי מזג אוויר קיצוניים ולאירועים אחרים. הדבר משפיע באופן בלתי מידתי על קהילות מוחלשות ועל האנשים החיים בדרום הגלובלי.

דוגמה רלוונטית ועכשווית היא Eastmed-Poseidon; **הפרויקט של האיחוד האירופי להנחת צינור ענק המהווה שדה מוקשים גיאופוליטי**. הוא נועד להוליך גז במסלול תת-ימי באזורים שנויים במחלוקת בין ישראל וקפריסין לאיטליה, דרך קפריסין ויוון. היעד הסופי של הצינור הוא רשת הגז של האיחוד האירופי. מלבד היותו שדה מוקשים גיאופוליטי, הוא גורם למיליטריזציה, סכסוך ודיכוי באזור מזרח הים התיכון. לנוכח המשבר הבריאותי שנגרם ע"י הנגיף COVID-19 והמיתון הכלכלי בו אנו מצויים, פרויקט זה מהווה בזבוז של כספי ציבור ומשאבים פוליטיים של האיחוד האירופי, בתקופה שבה נדרש להפנות בדחיפות משאבים אלה לאפיקים חיוניים אחרים. מסמך זה יתאר את היבטיו השונים של הפרויקט, את מגרעותיו ולבסוף יציע דרכי פעולה.

ברחבי העולם, תעשיית הדלקים המאובנים נאחזת בגז כחבל הצלה, בטענה שקרית כי מדובר ב"פתרון שאינו מזיק לאקלים", תוך ניסיון להאיץ בניית תשתיות גז חדשות¹. עם התאוצה שתפס סקטור הגז בעשורים האחרונים, היינו עדים להתרבות עימותים גיאופוליטיים סביב פרויקטים של הפקת גז. אלה מתרחשים על רקע היסטוריה ארוכה של סכסוכי נפט² וניסיונות נאו-קולוניאליים להפקת נפט וגז.

ממשלות וארגונים בין-ממשלתיים כמו האיחוד האירופי, מטעים את הציבור ומקדמים גז מאובנים כמקור אנרגיה נקי וכפתרון לביטחון אנרגיה,³ כאשר חלק מהממשלות אף טוענות כאילו גז מאובנים הוא מנוף לשלום באזור.

לא זו בלבד שהוצאת הגז מהמאגרים מלבה את המיליטריזציה שממילא בולטת באזור, אלא שהיא מאיימת על בריאותם ופרנסתם של מי שמתגורר בסמוך לפרוייקטים אלה, מאיצה את משבר האקלים, מאיימת על ביטחון המזון ועל

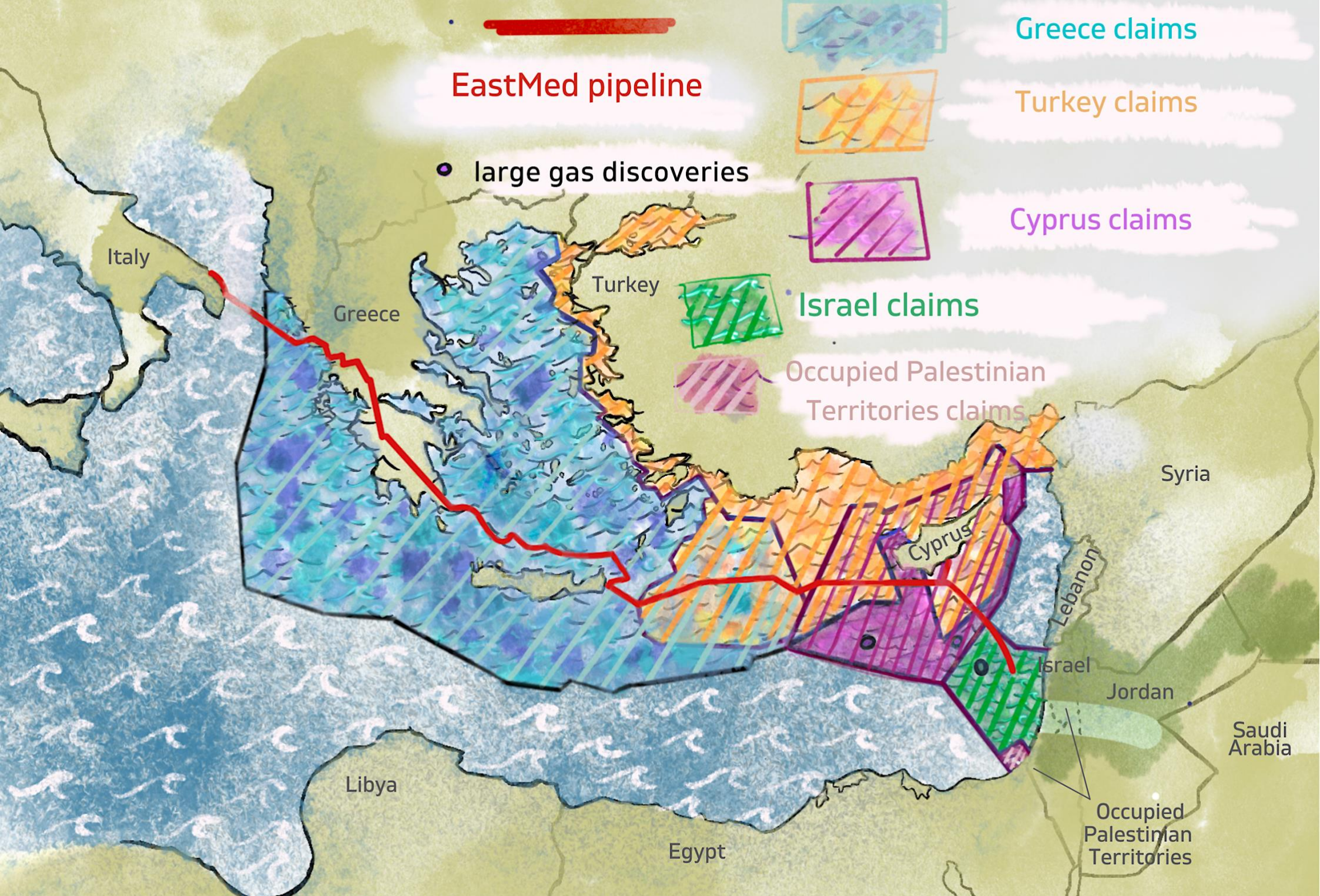
מהו Eastmed- Poseidon?

צינורות האיסטמד ופוסידון נמצאים בשלבי פיתוח ראשוניים; על כן זהו הזמן המתאים לעצור את הפרויקט לפני שיגוייסו הכספים ויונחו הצינורות.

חברה בשם IGI-Poseidon⁹ מקדמת את שני הפרויקטים; זהו מיזם משותף של DEPA ואדיסון היוונית, חברה איטלקית בבעלות קבוצת EDF הצרפתית, החברות הישראליות דלק ורציו, שברון (חברה אמריקאית, שרכשה לאחרונה את נובל אנרג'י ואת רישיונותיה הישראלים), אקסון (ארה"ב), ENI (איטליה), TOTAL (צרפת), Shell (הולנד), קטאר פטרוליום, קוגאס ו-BG (קפריסין), כולן בעלות אינטרסים לקדוח באזור. ראה נספח לפרטים נוספים על החברות הבינלאומיות המעורבות. **עלות הנחת צינור האיסטמד מוערכת ב-6 מיליארד אירו,¹⁰ והקיבולת השנתית של הצינור תגיע ל-20 מיליארד מ"ק (BCM) גז.**

במילים פשוטות, זהו צינור ענק עם שני חלקים. חלק אחד נקרא איסטמד,⁴ שיוביל גז מהאזור השנוי במחלוקת באגן ה"לבנטיין" (מזרח קפריסין) ליוון דרך שטחה של קפריסין. החלק השני הוא צינור⁶ פוסידון,⁵ שיוביל גז בתוך שטחה של יוון לאיטליה. אורכם של שני הצינורות ביחד יהיה כ-2100 ק"מ (ראה נספח לפרטים נוספים על מקטעי הצינורות). **צינור זה, אם יונח, יהיה אחד הצינורות הארוכים ביותר באירופה, ולפי הדיווחים, העמוק בעולם,⁷ עם מקטעים שקבורים בעומק של עד 3 ק"מ מתחת לפני הים,⁸ המציבים אתגרים לוגיסטיים וסיכונים חמורים.**

משום שקיים יותר מידע זמין אודות האיסטמד מאשר על צינור פוסידון, מסמך זה דן ביתר פירוט בראשון. עם זאת, אין להתעלם מצינור פוסידון; האיחוד האירופי תומך בפרויקט זה והוא מייעד את הגז שיזרום בו לצריכה אירופית, ולכן אין זה סביר שצינור האיסטמד ייבנה ללא צינור פוסידון.

EastMed pipeline

● large gas discoveries

Greece claims

Turkey claims

Cyprus claims

Israel claims

Occupied Palestinian Territories claims

Illustration based on: Pyrrhic Victory: "Why Europe and Turkey should not fight over fossil gas we cannot use." Global Witness, Oct 2020

"יציבות לאזור"¹⁴, ואילו שר האנרגיה היווני הצ'ידאקיס כינה אותו "פרויקט של שלום ושיתוף פעולה"¹⁵. האיחוד האירופי ממלא גם הוא תפקיד בעיצוב נרטיב זה וטוען כי הזרמת גז דרך צינור האיסטמד לאירופה חשובה ל"ביטחון האנרגיה" האירופי. הגז כבר גרם להסלמת סכסוכים והוא רק יביא סבל לאזרחים: אלה הנפגעים מפעילות צבאית בשל מגורים בקרבת תשתיות פרויקטים של דלקים מאובנים, ואלה שפרנסתם נהרסת בגלל משבר האקלים. איזה סוג של בטחון יש לתעדף ובאילו עלויות? יש להציג שאלות חשובות אלה כדי לפרוץ את אופן החשיבה הניאו-קולוניאלי.

ההשלכות הגיאופוליטיות של צינור האיסטמד מגוונות ומורכבות והן רק מתחילות להתגלות וחלקן אף נדונות במסמך זה בהמשך. יחד עם זאת נקדם בברכה כל מידע נוסף והצעות לשיתופי פעולה.

ממשלות ישראל, יוון וקפריסין תומכות בהתלהבות בצינור. עמדתה של איטליה לגבי הפרוייקט מעורפלת ביחס לעמדתן של המדינות האחרות בהן עובר הצינור. במאי 2019, ראש הממשלה האיטלקי דאז דחה את הצינור¹¹ בכל פה, אך בינואר 2020, לאחר חילופי השלטון, איטליה החליטה לתמוך בפרוייקט¹².

האיסטמד כבר מגביר את המתוחות באזור מזרח הים התיכון. **שדות הגז הימיים, הממוקמים באזורים רגישים מבחינה גיאופוליטית¹³ בים התיכון, מהווים מושא לתביעות מתחרות רבות, המכבידות על מאמצי השלום השבריריים ממילא.**

באופן אבסורדי, פוליטיקאים מקדמים את פרויקט צינורות הגז במזרח הים התיכון כפתרון לשלום, יציבות וביטחון באזור. למשל, ראש ממשלת ישראל, נתניהו, מבטיח כי הוא יביא

הפקת דלקים
מאובנים לא רק
שתהווה איום על חיי
האזרחים על ידי
החרפת סכסוכים
פוליטיים, אלא גם
תביא להחרפת
משבר האקלים

מעורבות האיחוד האירופי

טענה זו של "ביטחון אנרגיה" פגומה מכמה סיבות. ראשית, **תשתית הגז האירופית הקיימת נמצאת בתת-ניצול**, ובכל מקרה היא מספיקה כדי לתת מענה לצרכי הגז הצפויים¹⁸ גם במקרה של הפרעה חמורה בשרשרת האספקה" מרוסיה. שנית, הביקוש לגז באיחוד האירופי יורד¹⁹, למרות שהאיחוד האירופי **נותן באופן עקבי הערכת יתר לביקוש**²⁰ (כפי שנפסק על ידי בית המשפט האירופי לביקורת חשבונאית). האסטרטגיה ארוכת-הטווח של נציבות האיחוד האירופי לשנת 2050²¹ רואה אפילו ירידה של עד 90% בשימוש בדלקים גזיים. יתר על כן, כמה מהפרויקטים הרבים המוצעים במזרח אירופה, הטוענים כי הם נועדו 'לגוון אספקה מרוסיה', עלולים בסופו של דבר להוליך גז רוסי זול בכל מקרה²². לבסוף, ביטחון אנרגיה אינו עולה בקנה אחד עם הגדלת התלות בדלק מאובנים ממשטרים הפכפכים²³ (כמו אזרבייג'ן וישראל); משטרים אלה, בהגדרתם, אינם מקורות מהימנים. מערכת אנרגיה מקומית מבוזרת היא המפתח למערכות אנרגיה בטוחות באמת.

האיחוד האירופי מעניק תמיכה פוליטית וכלכלית משמעותית לצינור האיסטמט. בעת כתיבת שורות אלו (נובמבר 2020) הוענקו כתיבת שורות אלו אירו מכספי ציבור לפרויקט דרך תוכנית המימון האירופית CEF¹⁶. כמו כן, הפרויקט נכלל ברשימת הפרויקטים בעלי אינטרס משותף (PCI), מה שמאפשר לפרויקט לדלג על מכשולים רגולטוריים, לקבל טיפול מועדף ולהיות במעמד של עדיפות עליונה באיחוד האירופי.

צינור האיסטמט הוא חלק ממאמצי האיחוד האירופי לקדם במהירות מסופי יבוא גז והנחת צנורות חדשים. האיחוד האירופי טוען כי יש צורך ממשי לגוון את אספקת הגז של רשת הגז האירופית, כדי למנוע תלות ביבוא מרוסיה ועל מנת להגביר את ה"ביטחון האנרגטי"¹⁷. על פי הנחת יסוד זו, האיחוד האירופי תומך ומתעדף בניית תשתית גז מסיבית הכוללת הקמת פרזדור דרומי לגז אזרבייג'אני, בניית מסופי גז טבעי נזלי (LNG) חדשים שישימשו ליבוא מארה"ב ומהעולם, וכעת את צינור האיסטמט.

קפריסין, יוון וטורקיה

היחסים הבינלאומיים. לאחר מאות שנים תחת שלטון קולוניאלי, תחילה כחלק מהאימפריה הטורקית ולאחר מכן כמושבה בריטית, קפריסין זכתה בעצמאות בשנת 1960 לאחר התקוממויות חברתיות עזות. הסכסוכים הפנימיים הסלימו ובשנת 1974 פלשו כוחות צבא טורקיים לאי ועקרו תושבים ממקום מגוריהם הן בחלק התורכי והן בחלק היווני. המדינה פוצלה לשני אזורים וביניהם סומנו גבולות צבאיים, הוצבו מחסומים במעברי הגבול והוגדר אזור חיץ בשליטת האו"ם; החלק הצפוני של האי מנוהל על ידי קפריסין הטורקית והחלק הדרומי של האי מנוהל על ידי הרפובליקה של קפריסין (קפריסין היוונית). במשך יותר מ-20 שנה מעברי הגבול

טורקיה היא המדינה היחידה בעולם שמכירה כיום בצפון קפריסין כמדינה ריבונית. בשנת 2011 חתמה טורקיה על הסכם עם המנהיגים בצפון קפריסין, ששירטט מחדש את גבולות המים הטריטוריאליים של קפריסין²⁵ - לפחות ככל שהדבר נוגע לשני הצדדים להסכם - והעניקה לטורקיה אישור לקדוח באזור. היתר זה אינו מוכר על ידי הרפובליקה של קפריסין ולא על ידי שאר השחקנים באזור. בקיץ 2020 המתרחשות ההיסטוריות הזו הסלימה, והביאה להתנגשותן של ספינות מלחמה יווניות וטורקיות²⁶. המלחמה על שליטה במאגרי גז ימיים תורמת להתחדשות הסכסוך ארוך השנים ומגדילה את האפשרות לסכסוך גלוי.

בקיץ 2020 גברה המתרחבות בין יוון לטורקיה שהובילה להתנגשות של ספינות מלחמה²⁴ מעל מאגרי הגז השנויים במחלוקת מול חופי קפריסין; לכך גרמה, בין השאר, הכרזת האיחוד האירופי על תוכניתו לייבא גז מהאזור ולהשקיע בצינור האיסטמד. פרויקט האיסטמד מבטיח שלגז שמקורו באזור שנוי במחלוקת יהיה שוק באירופה, וכך מעודד את הצדדים להילחם על אזורים אלה ואף להתחיל בקידוחים.

את הסכסוכים על שדות הגז יש להבין בפרספקטיבה היסטורית. קפריסין משמשת זה מכבר פיון גיאופוליטי במשחק השחמט של היו סגורים וחלקי האי היו מנותקים זה מזה. שיחות השלום בדרגים הפוליטיים החלו בשנת 1975 והן עדיין נמשכות, אך ללא פיתרון בר-קיימא עבור תושבי קפריסין. בשנת 2003 נפתחו המחסומים בין שני האזורים, ונוצרו הזדמנויות ליוזמות שלום אזרחיות מעוררות השראה. בקפריסין קיימת עדיין נוכחות צבאית רחבה עם כוחות צבאיים גדולים, לרבות קפריסאים-יווניים, קפריסאים-טורקיים, כוחות שמירת שלום של האו"ם, ובסיסים צבאיים בריטיים.

לסכסוכים הפוליטיים באי יש השלכות על הבעלות על עתודות גז מול חופי קפריסין.

אקלימי ולמען השלום ²⁸, ובמילים מעוררות
ההשראה שלהם:

**"עלינו להבטיח צדק אנרגטי, ולחלק את
משאבי האנרגיה על פי צרכים חברתיים, ולא
משיקולי רווח. עלינו להפסיק להיות מונעים
מעשיית רווח פרטי בסקטור האנרגיה
ולהחזיר את יצור האנרגיה לבעלות ציבורית
ולהבטיח את חלוקתה באופן דמוקרטי.**

**אנו אומרים 'לא' לחיפוש ופיתוח עתודות דלקים
מאובנים חדשים! אנו אומרים 'לא' לסכסוך בין
מדינותינו! אנו אומרים 'כן' לצדק אקלימי
ולשלום!"**

ממשלת קפריסין מדגישה כי גז מאובנים יחזיר
למדינה את ביטחונה מפני איומי טורקיה על ידי
בניית בריתות עם מדינות אחרות שיש להן
כוחות צבאיים (למשל עם ישראל) ועל ידי
תמיכה צבאית מצד חברות נפט וגז בינלאומיות
שרוצות להגן על האינטרסים שלהן. ניתן
להשתמש בטיעון זה גם בכיוון הפוך: הצדקת
מיליטריזציה במטרה להגן על שדות הגז
השנויים במחלוקת מול חופי קפריסין ²⁷.

בספטמבר 2020, למעלה מ-60 ארגונים
מטורקיה, יוון וקפריסין התכנסו כדי לדרוש
להפסיק את הפקת הגז באזור, למען צדק

פלסטיין, ישראל ולבנון

ארגון הסביבה הפלסטיני פנגון (Pengon) התבטא נגד צינור האיסטמד³⁶ וקרא לאיחוד האירופי ולממשלות יוון וקפריסין:

- לבטל את בדיקת ההיתכנות ולהסיר את צינור האיסטמד מרשימת הפרויקטים בעלי אינטרסים משותפים של האיחוד האירופי (PCI).
- להזהיר חברות אירופיות ומשקיעים מפני הסיכונים החוקיים, הכלכליים והביטחוניים הטמונים במעורבות בפרויקטים של גז בישראל.
- לשקול מחדש את ההשקעה של האיחוד האירופי בפרויקטים של גז טבעי, לרבות אלה הנמצאים ברשימה השלישית של PCI, לאור השפעתם השלילית על שינויי האקלים וזכויות אדם.

מצב העניינים נעשה סבוך אף יותר עם גילוי שדות הגז בקרקעית מזרח אגן הים התיכון, בשטח שבין לבנון לישראל;³⁷ מדינות שנמצאות באופן רשמי במלחמה וביניהן מחלוקת על שטחים ועל גבולות ימיים. באוקטובר 2020 החלו דיונים להגדרת הגבולות הימיים בין הצדדים, בפיקוח ארה"ב, מתוך רצון ברור להסדיר את המחלוקת כדי לקדם הפקת גז. שיחות היסטוריות אלה בין המדינות שאין ביניהן יחסים דיפלומטיים, עוררו אי נוחות בלבנון. ואכן, הדיונים מתמקדים בשדות הגז ובאינטרסים עסקיים תוך התעלמות מעשרות שנים של סכסוך מזוין.³⁸ שיחות אלה מגבירות את המתחות הפנימית בשל המצב הפוליטי המורכב בלבנון, לאחר שנה של מהפכה והפיצוץ במיכלי האמוניה שהתרחש בבירה ביירות, שנגרם כפי הנראה על רקע פלילי.

ממשלת ישראל היא בין התומכים הנלהבים ביותר בצינור האיסטמד, משום שהוא ייצור שוק באירופה לעתודות הגז הישראליות. ממשלת ישראל עסקה בעשור האחרון בהפקת גז ובהגדלת עתודות הגז בים התיכון, והשקיעה רבות בתשתיות גז (בעקבות המגמה העולמית) תוך המשך כיבוש שטחים פלסטיניים ביבשה ובים.

יש לציין כי כל פעילות אזורית כזו מתבצעת על רקע עשרות שנים של הפרות זכויות אדם בשטח הפלסטיני הכבוש.²⁹ המצב החמיר אף יותר בשנת 2020 עם תוכנית הסיפוח הבלתי חוקית של ישראל. אחת הדרכים בהן ישראל מדכאת את זכותם של הפלסטינים לאדמתם ולהגדרה עצמית היא באמצעות שליטה במשאבי הטבע בשטחים פלסטיניים³⁰, ושדה הגז הימי בעזה הוא דוגמא לכך.³¹

למרות היותם בבעלות פלסטינית, המשטר הישראלי אינו מאפשר לפלסטינים להשתמש במאגרי הגז שלהם,³² וזאת כדי לפגוע בכוחם הכלכלי והפוליטי. בעקבות לחץ שהפעילה ממשלת ישראל, חברות כמו Shell, שברשותן

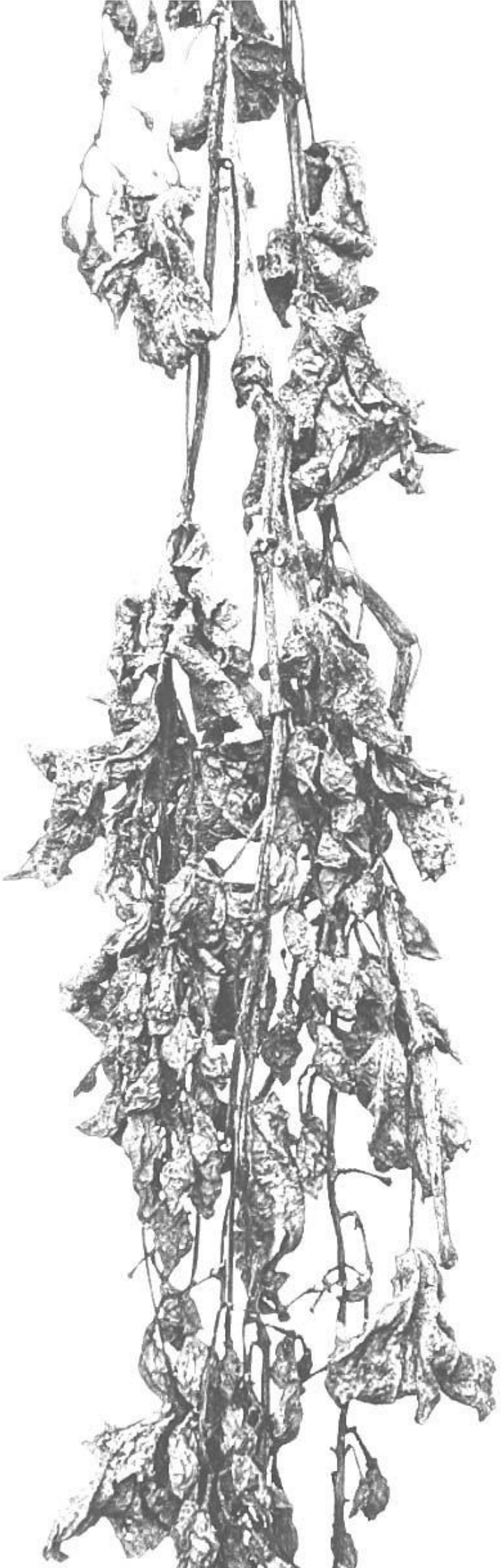
רשיונות מטעם הרשות הפלסטינית לפעול במים שמול חופי עזה, נטשו את שדות הגז במקום.³³

על ידי התמיכה בצינורות איסטמד ופוסידון האיחוד האירופי נותן את ידו להפרות המתמשכות של זכויות אדם שישראל מבצעת נגד העם הפלסטיני. מדיניותה של ישראל ופעולותיה בשטחים הפלסטיניים, מהווים לעתים קרובות הפרה של החוק לזכויות אדם, כפי שתועדו על ידי Human Rights Watch³⁴ והאו"ם.³⁵ התליית הבטחון האנרגטי של האיחוד האירופי בישראל, נותנת לגיטימציה למדיניותה ולמעשיה, כמו סיפוח פלסטיין, בעוד ישראל ממשיכה ליהנות ממימון אירופי.

התערבות

ארה"ב מתערבת באופן בוטה בדינמיקה הגיאופוליטית של האזור, הן בפיתוח מאגרי דלק והן בחימוש האזור, כמו שהיא עושה בכל העולם. הקונגרס האמריקני העביר לאחרונה הצעת חוק התומכת בפיתוח שדות גז ובהעמקת המיליטריזציה באזור מזרח הים התיכון, כחלק מתקציב סיוע גדול³⁹ (ראה את הסעיף הרלוונטי לתוכנית השותפות בנושא אנרגיה וביטחון במזרח הים התיכון). מצד אחד, ארה"ב תומכת בצינור האיסטמד, בתחנות גז נוזלי (LNG) ובפרויקטים אחרים של גז, עם הבטחה לסיוע אמריקני בהפקת גז מול חופי קפריסין וישראל, והקמת מרכז אנרגיה אזורי המנוהל על ידי ארה"ב. מצד שני, היא מבטיחה מזל"טים ותרגילים צבאיים משותפים, ומסירה למעשה את האמברגו על מכירת נשק לקפריסין, שהוטל בשנת 1978, כדי לא להסלים את הסכסוך עם טורקיה. אקסון מוביל (המחזיקה ברשיונות לחיפושים מול חופי קפריסין) קידמה באגרסיביות את הצעת החוק⁴⁰ ובתחילת 2020 ההצעה אושרה כלשונה. דיפלומטים אמריקאים נכחו בפגישות אזוריות רבות ונתנו את תמיכתם לתהליך.⁴¹ אקסון, שברון ונובל אנרג'י הן חברות אמריקאיות עם רישיונות קידוח באזור.

ההיסטוריה הראתה שוב ושוב שהשותפות בין תעשית הדלקים המאובנים והתעשייה הצבאית הנמצאת בבעלות ממשלתית, מהווה סיכון ומובילה לנזקים החל מהפעלת לחץ רך ועד פלישה לשטחן של מדינות ריבוניות.

כדאיות כלכלית

תהיה כרוכה בפליטות המפרות הסכמי אקלים בינלאומיים.⁴⁵ משמעות הדבר היא שעל מנת לעמוד בהסכמי האקלים הבינלאומיים, השימוש בפרויקטים אלה יופסק, ככל הנראה, לפני שתוזר ההשקעה בהם, ולכן לא ישאו רווחים.

בתקופה של אי ודאות כלכלית חסרת תקדים בשוק הנפט והגז, והמיתון הכלכלי שנכפה עלינו בשל נגיף הקורונה, השקעה בצינור האיסטמד או בכל תשתית גז אחרת, תהיה בזבוז כספים פזיז ולא אחראי.

פרויקטים גדולים של הפקת גז, כמו צינור האיסטמד, מהווים תשתית יקרה מאד; עלותו של צינור האיסטמד בלבד מוערכת ב-6 מיליארד אירו. **הסיכוי שצינור זה, אם ייבנה, יהפוך לתשתית חסרת שימוש גבוה באופן מסוכן.** ראשית, הביקוש לגז הולך ופוחת,⁴² ומחקרים מראים כי לאירופה כבר יש די והותר תשתיות גז המותאמות לצרכיה.⁴³ בעבר הושמעה ביקורת כי הפקת הגז עבור השוק האירופי יקרה מדי ואינה כלכלית,⁴⁴ אפילו לפני ירידת מחירי הדלק ב-2020. בנוסף, לתשתית גז חדשה תוחלת חיים כלכלית, שאם תתקיים,

השפעות

של כימיקלים, ערך הנדל"ן בסביבתם ירד ועוד. פרנסתם של אלה המתגוררים לאורך החופים בהם מתבצעים קידוחים ימיים או ליד מקטעי צינור יבשתי תיפגע, כתוצאה מהפגיעה בתיירות.

השפעה על הסביבה המקומית: הפרויקט מסכן את מגוון המערכות האקולוגיות השבריריות של הים התיכון, הידוע כאזור עם מגוון ביולוגי עשיר.⁴⁸ זהו אחד הצינורות העמוקים ביותר שתוכננו אי פעם, ובנייתו כרוכה בקשיים טכניים יקרים. בשל כך, איתור נזילות ותיקון הפוך למסובך ויקר. בנוסף, צינור האיסטמד יעבור במקומות לא יציבים מבחינה גיאולוגית שמועדים לרעידות אדמה.

השפעה על האקלים: צינור האיסטמד מתוכנן להוביל עד 20 מיליארד מ"ק (BCM) גז מדי שנה. גז הוא דלק מאובנים מסוכן, והקמת תשתיות גז נוספות אינן עולות בקנה אחד עם יעדי הסכם פריז⁴⁹ שנועד להגביל את התחממות כדור הארץ ל-1.5 מעלות צלזיוס. גז מאובנים מורכב ברובו ממתאן, גז חממה מסוכן, שהשפעתו על התחממות כדור הארץ תהיה חזקה פי 86 לערך מזו של פחמן דו-חמצני ב-20 השנים הבאות.⁵⁰ מעשית, פירוש הדבר שלגז מאובנים יש השפעה עזה ומיידית על שינויי האקלים. השילוב של נזילות מתאן עם פליטות פחמן דו-חמצני כתוצאה מבעירה, מביאה אותנו למסקנה שפיתוח תשתיות גז מאובנים מובילה לנקודת האל-חזור מבחינה אקלימית.

מלבד הגברת המתחים הפוליטיים והסיכון שבהדרדרות לסכסוך שיגדע את מטה לחמם של רבים, ישנן סיבות רבות אחרות התומכות בהשאת הגז במאגרים התת-ימיים במזרח הים התיכון.

השפעות על שלום וביטחון: במאבק הבעלות על עתודות הגז, בניית הצינור רק תלבה סכסוכים בין מדינות האזור, ותגביר את המתיחות ההיסטורית סביב הגבולות הימיים, כדוגמת הסכסוכים הלא פתורים בקפריסין, יוון, טורקיה, ישראל ולבנון. בכך הוא מאיים על מאמצי שמירת השלום השבריריים ממילא. ניתן לצפות שבניית הצינור תשפיע לרעה על הפלסטינים מכיוון שצינור האיסטמד מחזק את המשטר הישראלי מבחינה כלכלית ופוליטית. **הפקת דלקים מאובנים לא רק שתהווה איום על חיי האזרחים על ידי החרפת סכסוכים פוליטיים, אלא גם תביא להחרפת משבר האקלים,** ובכך תאיים, בין השאר, על ביטחון המזון וביטחון המגורים של תושבי האזור.

השפעה על קהילות: הקהילות המתגוררות לאורך מסלולם של צינורות ענק, כמו בכל פרויקט קידוח, מושפעות מאוד מהקמתן. כפי שראינו פעם אחר פעם ברחבי העולם, ממוזמביק⁴⁶ ועד איטליה,⁴⁷ **הקהילות משלמות את המחיר על בניית פרויקטים של תשתיות ענק שלא יעניקו להם כל תועלת.** לצינור תהיינה השפעות הרסניות על חיי האנשים שגרים לאורך הצינור, שיפגע בפרנסתם, בריאותם תיפגע כתוצאה מדליפות

אז מה עושים עכשיו?

עלינו לשנות את מודל ייצור האנרגיה המקובל היום: להשתחרר מהפקת דלקים מאובנים, מייצור ריכוזי, ומליבוי מתיחות וסכסוכים אלימים. עלינו להתנגד להיגיון הלקוי לפיו דלקים מאובנים יכולים להיות חלק מהפתרון לשלום ולביטחון. **אנו נמצאים בשלב מכריע בו ניתן עדיין לעצור בנית תשתיות חדשות להפקת גז מאובנים כמו צינור האיסטמד, ולמעבר צודק למערכות דמוקרטיות המבוססות על אנרגיה מתחדשת.**

אנו מוקפים בפרויקטים מעוררי השראה להפקת אנרגיה נקייה בבעלות הקהילה ובניהולה.⁵¹ אנו מעריכים את שותפינו שפועלים למיגור תופעת העוני האנרגטי ומכירים בקושי שחווים עובדי סקטור הפחם והנפט כתוצאה מסגירת מקום עבודתם. אנו מכירים בצורך לשים את העובדים ואת אלה המושפעים ישירות מהמעבר לאנרגיות מתחדשות במרכז הפתרון. אנו מכבדים את אלה שמעורבים בשיח הקשה על המורשת הקולוניאלית ועל האחריות שיש לאירופאים בהשמדת קהילות ומשאבי טבע במשך מאות שנים; שיחות קשות אלה חיוניות להבנת דינמיקת הכוח עליה מושתתת מערכת האנרגיה הנוכחית ואת שעלינו לעשות כדי לשנותה.

הצטרף אלינו !

רשת בינלאומית של תושבים מקומיים, פעילי שטח ומנהלי קמפיינים מתגבשת במטרה לעצור את בניית צינור האיסטמד ולהתנגד לשימוש בגז כתירוץ למיליטריזציה ולהסלמת סכסוכים.

צרו קשר עם קולקטיב הגסטיביסטים כדי להצטרף לרשת הפעילים, ולקבלת מידע נוסף על גז מאובנים והטקטיקות לעצירת הבנייה של תשתיות גז חדשות. בכל רחבי העולם פרויקטים של גז קורסים, כאשר כוחם של אזרחים צובר תאוצה. הצטרפו אלינו.

***** נהיה בקשר *****

דוא"ל: hello@Gastivists.org

gastivists@ פייסבוק וטוויטר:

להובלת דלקים מציתים סכסוכים

התכנון הנוכחי של פרויקט האיסטמד כולל צינור תת-ימי באורך 1,300 ק"מ וצינור יבשתי באורך של 600 ק"מ. הוא כולל את המקטעים הבאים:

200 ק"מ צינור תת-ימי המשתרע משדה הגז במזרח הים התיכון עד קפריסין;
700 ק"מ צינור תת-ימי המחבר את קפריסין לאי כרתים;
400 ק"מ של צינור תת-ימי מכרתים ליוון היבשתית (פלופונסוס);
600 ק"מ צינור יבשתי החוצה את פלופונסוס ומערב יוון.⁵²

צינור פוסידון ישתרע לאורך של כ-760 ק"מ על שטח יווני (החלק היבשתי), מהגבול הטורקי-יווני בקיפי (Kipi) עד לפלורובוני (Florovouni) וכ-216 ק"מ דרך הים היוני עד למסוף באוטרנטו (Otranto), איטליה⁵³.

גורמים המעורבים בפרויקט

בנייה ותפעול צינור האיסטמד:

IGI Poseidon (יוון)
מיזם משותף של...

DEPA (יוון)
EDF (צרפת), (חברה איטלקית בבעלות EDISON

מספר חברות מחזיקות ברשיונות קידוח במימיה של ישראל והגז המופק על ידן צפוי לזרום בצינור האיסטמד, לרבות:

שברון (ארה"ב)
אנרג'יאן (יוון)
רציו (ישראל)
דלק (ישראל)

החברות המחזיקות ברשיון קידוח במימיה של קפריסין צפויות גם הן להשתמש בצינור האיסטמד להובלת גז. אלה הן:

אקסון (ארה"ב)
שברון (ארה"ב)
נובל (ארה"ב)
ENI (איטליה)
טוטאל (צרפת)
הולנד/בריטניה **Shell**
קטאר פטרוליום (קטאר)
קוגאס (קפריסין)
דלק (ישראל)

¹ “Europe in the Gas Trap.” *Investigate Europe*, Oct. 2020, www.investigate-europe.eu/en/2020/natural-gas-trap/.

² “War and Militarization.” *Oil Change International*, priceofoil.org/thepriceofoil/war-terror/.

³ “Secure Gas Supplies - Energy European Commission.” Energy - European Commission, 17 Mar. 2020, ec.europa.eu/energy/topics/energy-security/secure-gas-supplies_en.

⁴ “Eastmed.” *IGI Poseidon*, www.igi-poseidon.com/en/eastmed. Accessed online 11 Nov. 2020.

⁵ “Poseidon.” *IGI Poseidon*, www.igi-poseidon.com/en/poseidon. Accessed online 11 Nov. 2020.

⁶ יעבור בצפון יוון עד הגבול עם טורקיה. IGI Poseidon, המסלול המלא של צינור פוסידון, על פי התכנון של החלק של פוסידון שנתמך על ידי האיחוד האירופי הוא אותו חלק (IGB) הוא יתחבר לצינור אחר, יוני-בולגרי שיוביל גז מיוון לאיטליה. לפיכך, זהו המקטע אליו אנו מתייחסים במסמך זה ואורכו אף נכלל בחישובים.

⁷ Stamouli, Nektaria. “Israel, Greece and Cyprus Back EastMed Gas Pipeline.” *The Wall Street Journal*

al, 20 Dec. 2018,

⁸ “A Row between Turkey and Greece over Gas Is Raising Tension in the Eastern Mediterranean.” *The Economist*, 20 Aug. 2020.

⁹ “Our Company.” *IGI Poseidon*, www.igi-poseidon.com/en/our-company, accessed 11 Nov. 2020.

¹⁰ Papadimitriou, Jannis. “EastMed Gas Pipeline Flowing Full of Troubling Questions.” *Deutsche Welle*. 2 Jan. 2020.

¹¹ Reuters Staff. “Italy opposes Poseidon gas pipeline landfall.” *Reuters*. 7 May 2019.

¹² “Gasdotto EastMed, arriva Energean.” *ANSA.it Ambiente & Energia*. 3 Jan 2020.

¹³ Aydintasbas, Asli, and Sinan Ülgen. “A Conflict Could Be Brewing in the Eastern Mediterranean. Here's How to Stop It.” *Carnegie Europe*. Accessed online 11 Nov. 2020.

¹⁴ “Turkey slams controversial EastMed pipeline deal signed in Athens.” *TRT World*. 2 Jan 2020.

¹⁵ As above.

¹⁶ “Pipe Down; How gas companies influence EU policy and have pocketed €4 billion of taxpayers’ money.” *Global Witness*. June 2020.

¹⁷ “Diversification of Gas Supply Sources and Routes - Energy European Commission.” Energy - European Commission, 17 Mar. 2020, ec.europa.eu/energy/topics/energy-security/diversification-of-gas-supply-sources-and-routes_en.

¹⁸ “An updated analysis on gas supply security in the EU energy transition.” *Artelys*. 1 Jan. 2020.

- ¹⁹ Jonathan Gaventa, Manon Dufour and Luca Bergamaschi. “More security, lower cost: A smarter approach to gas infrastructure in Europe.” *E3G*. 3 March 2016.
- ²⁰ “Europe in the Gas Trap.” Investigate Europe, Oct. 2020, www.investigate-europe.eu/en/2020/natural-gas-trap/.
- ²¹ “A Clean Planet for all; A European long-term strategic vision for a prosperous, modern, competitive and climate neutral economy.” European Commission. 28 November 2018.
- ²² “Implications of the Russia-Ukraine gas transit deal for alternative pipeline routes and the Ukrainian and European market.” Oxford Institute for Energy Studies. March 2020.
- ²³ “This Is Not a Pipe - The ‘Treachery’ of the EU Gas Plans.” Counter Balance, Feb. 2018, www.youtube.com/watch?v=XfMQr5j_BAA&ab_channel=CounterBalance.
- ²⁴ Michael Tanchum. “How Did the Eastern Mediterranean Become the Eye of a Geopolitical Storm?” *Foreign Policy*. 18 Aug. 2020.
- ²⁵ Republic of Turkey, Ministry of Foreign Affairs. “No: 216,, Press Statement On The Continental Shelf Delimitation Agreement Signed Between Turkey And The TRNC.” 21 Sept. 2011.
- ²⁶ Yaroslav Trofimov and David Gauthier-Villars. “Turkish, Greek Frigates Collide in the Mediterranean Sea.” *Wall Street Journal*. 14 Aug. 2020.
- ²⁷ “Turkish Drone Fuels Tension over Cyprus Gas Claims.” *BBC News*, BBC, 16 Dec. 2019.
- ²⁸ <https://www.kazmabirak.org/eng>. Accessed 11 Nov 2020.
- ²⁹ “Israel and Palestine; Events of 2018.” Human Rights Watch. Accessed online 11 Nov 2020.
- ³⁰ “Israel’s Exploitation of Palestinian Resources is Human Rights Violation, Says UN Special Rapporteur for the Situation of Human Rights in the OPT – Press Release.” United Nations. 18 March 2019.
- ³¹ Thayer, Joziah. “Let’s Talk About Gaza Marine Gas Field.” 26 June 2018.
- ³² Chossudovsky, Michel. “War and Natural Gas: The Israeli Invasion and Gaza’s Offshore Gas Fields.” Centre for Research on Globalization. Jan. 2009.
- ³³ Al-Mughrabi, Nidal. “Shell gives up on Gaza's offshore gas field - Palestinians.” *Reuters*. 5 March 2018.
- ³⁴ “Israel and Palestine; Events of 2018.” Human Rights Watch. Accessed online 11 Nov 2020.
- ³⁵ “Israel’s Exploitation of Palestinian Resources is Human Rights Violation, Says UN Special Rapporteur for the Situation of Human Rights in the OPT – Press Release.” United Nations. 18 March 2019.
- ³⁶ “Simply Unsustainable! - The EU’s Energy Projects With Israel.” *Stop The Wall*. 7 March 2018.

- ³⁷ Pedro, Leah. "Israel, Lebanon, and Failed Natural Gas Negotiations." Foreign Policy Research Institute. 11 Dec. 2019.
- ³⁸ El-Hage, Anne-Marie. "Les discussions lancées entre le Liban et Israël, prochain rendez-vous le 26 octobre." L'Orient Le Jour. 15 Oct. 2020.
- ³⁹ One Hundred Sixteenth Congress of the United States of America. "'Further Consolidated Appropriations Act, 2020.'" Dec 2019. pp. 515–522.
- ⁴⁰ Steve Horn and Lee Fang. "Congress Quietly Adopts Exxon Mobil-backed Law Promoting New Gas Pipeline, Arms to Cyprus." The Intercept. 6 Feb. 2020.
- ⁴¹ Kampouris, Nick. "US Secretary of State Pompeo Hails EastMed Pipeline at Trilateral Summit." Greek Reporter. 21 March 2019.
- ⁴² Jonathan Gaventa, Manon Dufour and Luca Bergamaschi. "More security, lower cost: A smarter approach to gas infrastructure in Europe." *E3G*. 3 March 2016.
- ⁴³ "An updated analysis on gas supply security in the EU energy transition." Artelys. 1 Jan. 2020.
- ⁴⁴ Dr Ellinas, Charles. "East Med should focus on local markets." Cyprus Mail. 24 March 2020.
- ⁴⁵ "Burning the Gas 'Bridge Fuel' Myth: Why Gas Is Not Clean, Cheap, or Necessary." Oil Change International. 30 May 2019.
- ⁴⁶ "Gas in Mozambique; A Windfall for the Industry, a Curse for the Country." Friends of the Earth International, Justiça Ambiental Mozambique, and Amis de la Terre. June 2020.
- ⁴⁷ "Walking the line." Re:common, Counterbalance and Platform UK. <http://globalmotion.pageflow.io/walkingtheline#37823>. Accessed online 11 Nov. 2020.
- ⁴⁸ "The Mediterranean: A Biodiversity Hotspot Under Threat." The International Union for Conservation of Nature Red List of Threatened Species. Survival Species Commission. 2008.
- ⁴⁹ "Fossil Gas: Part of the problem and never the answer." Global Witness. 17 June 2020.
- ⁵⁰ Howarth, Robert. "Methane Emissions; the greenhouse gas footprint of natural gas." Cornell University. http://www.eeb.cornell.edu/howarth/summaries_CH4.php. Accessed online 11 Nov. 2020.
- ⁵¹ <https://energy-democracy.net/map/>. Accessed online 11 Nov. 2020.
- ⁵² "Eastmed." *IGI Poseidon*, www.igi-poseidon.com/en/eastmed. Accessed online 11 Nov. 2020.
- ⁵³ "Poseidon." *IGI Poseidon*, www.igi-poseidon.com/en/poseidon. Accessed online 11 Nov. 2020.